HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבי אבא אמר אפי' שיגרא דתמרי. תמרים נידוכין יחד כדרך שדורסין תאנים יחד ליטרלות ליטרלות אף אלו כן ומיקרי שיגרא. ואני שמעתי שיגרא [1]טרוייות[1] כמין משכול תמרים [2] וקשיא לי מאי אפי' דרבי אבא הא גרוגרות גריעי מתמרים כדתנן[3] אכל גרוגרות ושילם תמרים תבא עליו ברכה ואי הוה גרסי' להא דרבי אבא בריש מקמי דר' אסי לא הוה קשיא לי מידי. יש ספרים משובשים וכתוב בהן וכמה הרבה אמר ר' אבא כו' וגירסת שוטים היא זו כמה הרבה למאי הלכתא אידעיא להו ומאי נפקא לן מינה כל כמה דהוי יותר על גרוגרת אחת הוי הרבה עד לעולם: **חוכלא דתמרי.** לאחר שעשו בהן שכר ונשאר הפסולת. אי נמי נידוכין הרבה כדי לעשות מהן שכר: **לא אלה דרך כבוד מאי.** בכמה הוא אכילה: **בכאיסר.** שוה איסר: **דייני דפומבדיתא.** רב פפא בר שמואל בפ"ק דסנהדרין (דף י:): **עבד רב יהודה עובדא.** דמשבה אכילה בחבילי זמורות שהן מאכל לפילין והאכיל מהן הבעל לבהמתו וגירש את אשתו ואמר רב יהודה מה שאכל אכל: **אכלה.** לוקח שני ערלה אין הנאתן אלא בזמורות שהפרי אסור בהנאה או שביעית שהוא הפקר או שזרעה כלאים והזמורות לא נאסרו: **הרי זו חזקה.** עולין לו למנין שלש שנים אי אחת מהשלש שנים אחת מאלו: **הרי זו חזקה** גרסינן הכא ובדבא בתרא: **אשתו קטנה.** יתומה שהשיאתה אמה ואחיה יכולה למאן: **שמוניא על נכסי אחר.** ואם מיאנה בו שמין לו שבח שהשביח ונוטל כמשפט אריסי המדינה: **עבדו ליה רבנן הך תקנתא.** דשמין לו כאריס: **כי היכי דלא ליפסדינהו.** שלא יכסיף ויקלקל הקרקעות ויאכל ולא ישביח שדואג שמא תמלן ויכין דשיימינן ליה כאריס תו לא מפסיד להו מימר אמר שמא לא תמלן ואם תמלן הרי אטול שבחי לפי עמלי: **חוזאי.** שם מקום והיה רחוק הימנה והיה מפיק עליה שית מאה [4]בהולכת הדרך משלו: **שהיה שבח כנגד יציאה.** הוא דאמרי' ישבע ויטול: **למאי הלכתא.** קאמר והוא שהיה שבח כנגד יציאה לאקולי עליה דמי איכא שבח טפי לא בעי שבועה או לאחמורי עליה ולמימר דמי יציאה יתירה לא שקיל אלא כשיעור שבח ואפילו בשבועה לא אמרי' ישבע כמה הוציא ויטול: **אפי' לאיערומי.** ואמר בגיר משבחא פורתא דליקול בלא שבועה ואע"ג דלא אפיק כולי האי: **אלא אמר רבא.** הא דרבי [5]יוסי לאחמורי עליה אתא ולומר שאם יציאה יתירה על שבח שהשביחה לא אמרינן יטול כל מה שהוציא אלא מן היציאה יחזירו לו שיעור השבח: **ושבועה.** שישביעוהו שכך הוציא: **שהוריד אריסין.** בנכסי אשתו שהיה כי שבחה שלש ועמד וגרשה משאכל קימעא: **מהו.** שיטלו האריסין כפי שבחם: **אדעתא דבעל נחית.** הוא הכניסם ולא היא וכי אסתלק ליה בעל אסתלקו אינהו ולא שקלי מידי כי דייניה דמה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל: **לאריסי קיימא.** אם לא הורידם הבעל היתה היא מורידה לתוכה לאריסין: **שמין לו וידו על התחתונה.** ליטול היציאה כשיעור שבח כדאמר בב"מ בהשואל והכא אמר בעי לסלוקי בלא כלום: **ליכא למאן דערת.** דאם זה שלא היה אים משביחן וירד להן ומה הפסידן הלכך יציאה שיעור שבח מיהת יהיב ליה: **הכא איכא בעל.** שיטריח בהן ואמרה להו אי לא נתתיתו אתון אינו עביד ולא הוה שקיל השתא מידי: **אי בעל זה אריס הוא.** ויודע בעיד אריסות שאם לא ירדו אלו היה הוא עצמו עובדה: **אפסלקו להו.** דאמרה להו קא מפסידתו לי דאי לא נתתיתו הוה אינו נחית ועביד ולא הוה שקיל השתא מידי: **שמכר קרקע לפירות.** מכר לאחרים קרקע מלוג שיעשה הלוקח ויאכל פירות: משוס

שיגרא דתמרי. הקשה בקונטרס מאי אפילו והא תמרים עדיפי מגרוגרות כדאמרי' אכל גרוגרות ושילם תמרים תבא עליו ברכה ותירץ ר"ת דהא לא קאמר אפילו תמרי אלא שיגרא קבוצים הרבה יחד דאינן טובות כל כך: **אכלה ערלה.** והא דאמר רב יהודה בחזקת הבתים (ב"ב דף לו.) אכלה (ג) שביעית וכלאים אינה חזקה פירש שם רש"י כגון שאכל פירות דאיסורא ולכך לא הוי חזקה אלא אכל בדרך האוכלים ומיהו מדלא מקשה להו אהדדי [6]נראה דהתם נמי גרסינן הרי זו חזקה וכן גריס ר"מ וכן נמצא בספר של רבינו גרשום וא"ת דהכא משמע דעדי כלאים מותרים ומ"ש מקשין של כלאי הכרם דאמר בפרק כל שעה (פסחים דף כו:) תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יותר ישן יוכן אלמא אסורין וי"ל דהתם בזרוע מעיקרא דאז הכל נאסר אבל הכא איירי בזרוע ובא והוסיפו הפירות מאתים ולא בעלים דאמרינן בפר' כל שעה (שם דף כה. ושם) ובפרק כל הבשר (חולין דף קטז. ושם) זרוע ובא הוסיף מאתים אין לא הוסיף מאתים לא ואין זה דומה שהפירות הוסיפו מאתים ולא העלים דאורחא דמילתא הוי הכי דזמורות כבר הוי גדולות לפני זריעת כלאים: מ) **ישבע** כמה הוציא ויטול. בפי' רבינו חננאל מקשין אמאי לא תנא האי נשבע ונוטל בהדי נשבעים ונוטלים דשבועות (דף מד:) ומשני דלא חשיב אלא מידי שמכחישין את הנשבע כגון שכיר ומשוד וחנווני על פנקסו אע"ג דאין הבעל הבית מכחישו מ"מ חנווני ופועלים מכחישין זה את זה אבל הכא ליכא שום הכחשה ומהאי טעמא נמי לא חשיב הבא ליפרע מנכסי יתומים ומיהו ההוא אפי' ביתומים מכחישים נוטל בשבועה ונראה דהתם לא חשיב אלא אותם שצריך להשמיענו דנוטלין דאי לאו דאשמעינן ה"א דאפילו בשבועה אין נוטלין ואע"פ דשכיר למאי דחשיב ליה טרוד בפועליו מן הדין היה לו ליטול בלא שבועה דהוי ליה כאומר הלויתני ואיני יודע אם החזרתי לך דחייב ואינו נשבע אלא להפיס דעתו של בעל הבית מ"מ אי לאו דאשמעינן לא הוה ידעינן דחשיב כאיני יודע ואפילו בשבועה לא היה נוטל אבל הנהו דחשיב בהדי הבא ליפרע מנכסי יתומים אי לאו דאשמעינן הוה אמינא דנוטלין בלא שבועה מחמת השטר לא חשיב להו התם והלשון מוכיח כן דהתם קתני נשבעין ונוטלין משמע דאתא לאשמעינן דנוטלין והכא קתני לא יפרעו אלא בשבועה משמע דאי לאו דאשמעינן הוה אמינא דנוטלין בלא שבועה ואע"ג דתנא דבריתא בהכותב (לקמן דף פז:) חשיב פוגם שטרו בהדי הנהו דנשבעין ונוטלין ההוא תנא לא מחלק אי נמי אינא למימר טעמא כמו שאפרש לקמן בעזרת השם מ):

איסתלק ליה בעל אסתלקו להו. אע"ג דאמרינן (ב"מ דף עו.) השואל את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם יש לומר דהכא האריסין יודעין שהקרקע של אשה היא ועל מנת כן נכנסו שאם תתגרש ויפסיד הבעל הכל אין להם עליו כלום דזה הם יודעים שהבעל לא יניח מלגרש אשתו בשבילו ודעתם להפסיד עמו כיון שלא התנו: נכסים

ולא אדעתא למישקל ולמיפוק הלכך בין אכל בין לא אכל ישבע כמה הוציא ויטול והוא שתהיה הוצאה כנגד השבח אבל הוצאה יתרה על השבח אין לו אלא הוצאה. פי' כשיעור שבח ובשבועה שלא הוציא פחות מכשיעור שבח כדאמר רבא: וגי"ל דליתא מדאמרי' עביד רבנן תקנתא דמשמע דוקא לקטנה דדחיל שמא תמאן בו וכיסוף נכסים עשו לו תקנה אבל לגדולה לא מסיק אדעתיה דמרדא לא עבידי ליה תקנתא דלא מפסדיה. א"נ י"ל איתא לדר"י דנחי דלא עביד תקנה לגדולה למישקל בשבחא כדין יורד בנכסי אחר מדעתו אבל שלא יפסיד הוצאתו אין זו תקנה

מסורת הש"ס

ג) [עי' בערוך ערך חכך ג], ד) ב"ב לו. ע"ש, ה) ב"מ לט. [ושם איתא דתנן ופע"ג ועיין תוס' ימנות קז. ד"ה דלא], ו) ב"מ קפ. [ע"ש], ז) [בכי"ף ליתא ועי' גירסת הרא"ש], ח) בס"א: טרוי"ת, ט) [עיי"ש כט:], י) [עי' תוס' ד"ה דלא], כ) [ל"ל בהולאת הדרך. רש"ל], ל) [ל"ל אחין], מ) [עי' תוס' מנחות נח: ד"ה ואיכא דאמרי דזה מסוגיא הפוכה], נ) [שייך לעיל במשנה עט:], ס) [עי' תוס' לקמן פז: ד"ה ואלו ותוס' שבועות מד: ד"ה כל ותוס' ב"מ לד: ד"ה שמא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' והוצאה היא אמר להו א"כ הוה ליה: (ב) רש"י ד"ה רבי אבא וכו' וקשיא לי מאי אפי'. נ"ב לא הבנתי דברי רש"י אלו דהרי בתוס' עירובין דף כט ע"ב ולה הגמרא לסוגיא ומשני לעולם דאכל עדיפי ומשני לעולם בזוזי רק דמבא עליו ברכה משום דקפיץ עליה זכיה ולעולם גרוגרות עדיפי ע"כ אמר כאן אפי' וק"ל: (ג) תוס' ד"ה אכלה וכו' אכלה ערלה שביעית וכלאים:

מוסף רש"י

המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה. שהיא יתומה שהשיאוה אמה ואחיה ואין קידושין תופסין בה מן התורה אלא מדברי סופרים, לפיכך יוצאה במיאון בעל כרחו אם תמלן, כמוציא על נכסי אחר דמי. ואם הוציא ולא אכל כדי הוצאתו, שמין לו כאריס (ב"מ לט.). **היורד תוך שדה חבירו ונטעה.** אילנות, שמין לו וידו על התחתונה. אם השבח יתר על הוצאה יש לו הוצאה ואם הוציא יתירה על השבח אין לו אלא שבח (ב"מ קא.).

תוספות רי"ד

לא אכלה דרך כבוד מאי אמר עולא פליגי תרי אמוראי במערבא חד אמר בכאיסר וחד אמר בכדינר: אמרי דייני דפומבדיתא עבד רב יהודה עובדא בחבילי זמורות. פי' דאחשבי' אכילה בחבילי זמורות שהן מאכל הפילין והאכיל מהן הבעל לבהמתו וגירש את אשתו: הוציא ולא אכל כו' אמר ר"א והוא שהיה שבח כנגד הוצאה למאי הלכתא א"ר שאם היתה הוצאה יתרה על השבח אין לו אלא הוצאה שיעור שבח והבשבועה. פי' אימתי יקח כל הוצאתו כשיש שם שבח כנגד הוצאה אבל אין שם שבח נגד הוצאה אינו נוטל הוצאה אלא שיעור שבח והמותר מפסיד ואע"ג שהיא שדה העשויה ליטע דאמרי' בפ' השואל שאם היתה עשויה ליטע אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנוטעה התם משום דידע דשדה אינה שלו ואדעתא דהכי (נתן) [נחית] שיתן לו שכר פעולתו אבל הכא שהוא עושה ע"ד לאכול פירות ולזכות בהן לאחר מיתה לא ע"ד ליקח שכר פעולתו ירד הלכך שמין לו וידו על התחתונה ואין לו אלא הוצאה שיעור שבח בין אם נתגרשה או נתאלמנה לוקחין נכסים משובחים ונותנין ליתומים הוצאת אביהן: והא דהכא דבעל טעין ואמר ברי לי שכך הוצאתי ואשה לא ידעה ואמרי' דנשבע כמה הוציא ויטול ומ"ש זה ממנה לי בידך והלה אומר א"י דקי"ל הל' שישבע שבועת היסת שא"י ופטור. לאו מילתא היא

ג) תולי ל"ל והלכך אע"פ שזה טוען ברי מ"מ נשבע המתבע היסת שאינו יודע ונפטר.

יד א ב מיי' פכ"ג מהל' אישות הל' ח טור ש"ע אה"ע סי' פח סעיף ז:

טז ג מיי' פי"ב מהלכות טוען ונטען הל' יב סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמא סעיף יא:

יז ד מיי' פכ"ג מהלכות אישות הל' י ופ"י מהל' גזלה הל' ז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' פח סעיף י וטוש"ע ח"מ סי' שנה סעיף ה:

יח ה ו ז מיי' פכ"ג מהל' אישות הל' ט טוש"ע אס סעיף ז ח:

יט ח מיי' פ"י מהלכות גזלה הלכה ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שנה סעיף ג:

יט ט מיי' אס הלכה יב טוש"ע אה"ע סימן פח סעיף יב:

לעזי רש"י

טרוי"א (בש"נ). אגודה, חבילה.

תוספות רי"ד (המשך)

דהכא בראשות הוציא וה"ה נמי אם מינה אפוטרופוס להוציא הוצאות על נכסיו ואינו מאמינו נשבע כמה הוציא ויטול דהוי ברי אבל מנה לי בידך והלה אומר א"י אין כאן רשות הנתבע שהוא אומר א"י ג) שאע"פ שזה נשבע היסת שא"י ונפטר ומ"ד ברי עדיף נשבע בנק"ח כעין דאורייתא ונוטל דהשתא המוציא הוצאות שברשות הוציא ישבע ונוטל כ"ש זה: א"ר יעקב אמר ר"ח המוציא הוצאות על נ"א קטנה כמוציא הוצאות על נכסי אחר דמי מ"ט עביד רבנן תקנתא כי היכי דלא נפסדינהו. פי' אשתו קטנה יתומה שהשיאוה אמה ואחיה עשו לה תקנה כמוציא על נכסי אחר מדעתו ואם מיאנה בו שמין לו השבח שהשביח כמשפט אריסי המדינה ועביד לה הך תקנתא כדי שלא יכסוף ויקלקל הקרקעות ויאכל ולא ישביח שדואג שמא תמאן בו וכיון דשיימינן ליה כאריסותו לא מפסיד להו דמימר אמר שמא לא תמאן ואם תמאן אני אטול שבחי לפני עמלי. ועשו לו ב' תקנות א' שאע"פ שאכל לא אמרי' מה שאכל אכל ומה שהוציא הוציא אלא שמין לו בשבח וא' שכל בעל אם לא אכל שמין לו וידו על התחתונה ואין לו חלק בשבח וזה יש לו שבח ודוקא לקטנה עשו תקנה זו אבל אם היתה גדולה ומרדה בו ה"נ דמה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל ולא עביד ליה רבנן תקנתא משום דלא מסיק אדעתיה דתמרוד ולא מפסיד וכתב ר"י זצ"ל מסתברא לן דמתני' מדקתני מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל כשהבעל רוצה לגרשה אבל מורדת בין אכל בין לא אכל ישבע כמה הוציא ויטול שלא יהא אלא מתנה שנותן לה דאמרי' כי אקני לה אדעתיה למיקם קמיה